

Dr. Gustav Droysen: Aus den Dänischen Büchern.
(Archiv für die Sächsische Geschichte. II. 345—420 og
V. 1—76).

Dr. G. Droysen, Son af en her i Landet altfor velbekjendt Fader og Forfatter til en Gustav Adolfs Historie, har paataget sig at meddele fra Tid til anden bestemt rubricerede Uddrag og Bearbejdelser af en Samling Kopibøger i det Sächsiske „Haupt Staatsarchiv“, der fører Navnet „Die Dänischen Bücher“ og indeholder det Chur-Sächsiske Huses Brevskaber til Danmark og om danske Forhold i den sidste Halvdeel af det 16de Aarhundrede. Og endskjøndt det saaledes benyttede Materiale i alt Væsentligt og tildeels langt fyldigere findes i Geheime-Archivets rige Samlinger, hvor de for et Par Aar siden vare Gjenstand for et flittigt Studium, foreligge dettes Resultater dog endnu ikke Offentligheden, saa at der kunde være al Anledning til at modtage den ovennævnte Forfatters Arbejde med største Taknemlighed, hvis denne ikke saa betydeligt formindskedes ved forskjellige Omstændigheder og Mangler.

Gjælder det saaledes i Almindelighed, at det kun er en forældet Anskuelse, hvorefter den Historie havde bedst Udsigt til at lykkes, der forfattedes af en Udlænding, uberrørt af Folkets Sympathier og Antipathier, saaledes staaer det i Særdeleshed fast, at det Folks Historie er ilde faren, der falder i Hænderne paa hin unge berlinske Skole, der ikke har anseet det for at være under sin og Videnskabens Værdighed at lade sine egne preussiske Sympathier og Antipathier være Rettesnor for Bedømmelsen af fremfarne Tider og Forhold. Og dobbelt uheldig bliver Sagen, naar Kilderne som i det foreliggende Tilfælde bestaae af fortrolige Meddelelser fra Mand til Mand, farvede af personlige Stemninger, bevægede af Samtidens Rygter, dikterede af Beregning og beregnede paa øieblikkelig Virkning. „Wehe dem, der aus Depeschen vorzugsweise die Geschichte schöpfen will“, er en Bemærkning af Varnhagen von Ense, hvis Betydning ikke

heller har været ubekjendt for Hr. Droysen, om end uheldigviis Advarselen for ham har været saa godt som spildt. De Egenskaber nemlig, som alene gjøre et Materiale af den foreliggende Art til værdifulde historiske Kilder: ædruelig, historisk Sands, skarp Kritik og overlegne Kundskaber, ere ingenlunde dem, af hvilke Forfatteren viser sig i sikker og stadig Besiddelse.

Ere nu end disse Betingelser altid en uafviselig Fordring til den historiske Forsker, blive de dog om muligt endnu nødvendigere, naar Talen netop er om den senere Deel af det 16de Aarhundrede. Den nøiere Sammenhæng mellem Staterne og den aandelige Bevægelse blandt Folkene, som Reformationstiden havde fremkaldt, affødte nemlig Trangen til at vide bedre Besked end hidtil paa Udlandets Forhold. Derfor leiede de forskjellige Hoffer sig Korrespondenter, hvor saadanne vare at faae, og fik til Gjengjæld Beretninger ind fra Øst og Vest, om Løst og Fast, men efter Sagens Natur mest om det Første. Og i disse løse Rygter med deres Blanding af Sandt og Falsk tumler nu Forfatteren sig om, sig selv til største Glæde, men Historien til ringe Gavn.

Og er han saaledes kun i ringe Grad væbnet mod de aabenbare og klart paaviselige Snarer, gaaer det ham selvfølgelig ikke bedre overfor det indirekte Indtryk, som en slig Brevvexling saa let giver af Betingethed og Afhængighed, hvor der i Virkeligheden kun findes international Courtoisie og Udtryk afpassede af Hensynet til en trofast Søster og en hjælpsom Svoger. Derfor kommer Hr. Droysen ogsaa til det Resultat, at det i Virkeligheden er Churfyrst August, der bestemmer den danske Politik og med lempelig Haand styrer det danske Statsskib (Archiv II, 372), uagtet han selv fortæller, hvorledes Kong Frederik gik sine egne Veie, da han paaførte Ditmarsken og Sverig Krig, hvorledes han tvertimod Churfyrstens Raad lukkede Sundet, og saaledes oftere.

Dog hvorledes skulde man kunne vente sig Andet af en Historiker, for hvem Frederik II kun er den tungnemme, klødsede Person uden Anelse om sin Kongestillings Høihed

og Krav. Derfor bliver det ham ilde optaget (Archiv II, 348—49), at han udførligt taler med Svogeren og Søsteren om Faderens Død og Begravelse, ligesom det naturligtviis atter er en Følge af hans indskrænkede Fatteevne, naar han troer sin Stilling befestet ved Christiern II's Død. At Kongen derved blev befriet fra Beskyldningen for at være en Usurpator af den danske Throne, og at derved de Uroligheder, hvormed det lothringske Huus truede, mistede deres legitime Grundvold, er kun spildt Lærdom paa en Forfatter, der vistnok hverken kjender danske eller svenske Kilder. At Erik XIV, „den snue Fyrste med den energiske Politik, der kjendte sit Maal“, i Modsætning dertil er ham en vederkvægende Skikkelse, er en Skjæbnens Ironi, der kulminerer i den naive Formodning, at hans Galskab muligviis var forstilt (Archiv V, 71).

Men ikke alene de nordiske Kilder kunne klage over Tilsidesættelse af vor Forfatter; thi end ikke hans egne synes at være benyttede med stor Skjønksomhed. Han vilde ellers næppe have vidst saa ringe og saa forkert Besked, som han gjør, paa Frederik II's Frieri til Dronning Elisabeth. Og endnu mindre stemmer det med Kjendskab til Datidens travle Rygter at være saa himmelfalden, som Forfatteren er, over en Antydning af en Forbindelse mellem Erik XIV og Vilhelm af Grumbach.

Naar nu hertil føies en trættende Stil og Fremstilling samt en altfor eensidig Fremdragen af enkelte Momenter saasom Grumbachs Agitationer og Herredømmet over Østersøen, da vil man vistnok samstemme med os i, at der foreløbigt ikke er nogen særdeles Grund til at længes efter de Behandlinger, han stiller i Udsigt, af de svensk-lothringske Forhandlinger og af Dr. Jonas's Skjæbne.

Forfatteren bemærker meget rigtigt, at det første Skridt er det sværeste, det fra Intet til Noget. Vi ønske ham med Hensyn til den foreliggende Opgave Lykke til at gjøre det.

Frederik Krarup.